

Обробка тканини

Обробка тканини – це сукупність фізико-хімічних і механічних процесів, внаслідок яких із сурової тканини, знятої з верстата, отримують тканину відповідного товарного вигляду із заданими властивостями.

Обробка бавовняних тканин

Обробка бавовняних тканин передбачає такі операції: обпалювання, розшліхтовування, відварювання, вибілювання, мерсеризацію, ворсування, фарбування, вибивання та заключну обробку.

Обпалювання – виконують з метою звільнення з поверхні тканини від кінчиків волокон, що виступають, і підвищення чіткості структури виробу.

Обпалюють усі бавовняні тканини, за винятком марлі, махрових та ворсових. Для обпалювання використовують газообпалювальні машини, де кінчики волокон спалюються полум'ям газового пальника.

Розшліхтовування – обробка тканини з метою видалення шліхти, нанесеної в процесі підготовки пряжі та ниток до ткання. Розшліхтування зумовлює дефекти: недостатнє, нерівномірне розшліхтування, заломы, послаблення тканини.

Виварювання – це обробка тканини лужно-содовим розчином з метою вилучення з них природних домішок і забезпечення їх гідрофільності та високої капілярності. Дефекти: не проварювання, вапняні плями, іржаві плями, послаблення тканини через наявність кисню в апараті.

Вибілювання – це обробка матеріалу спеціальними хімічними препаратами – окисниками або відновниками. Вибілювання зумовлює певні дефекти: послаблення міцності, низький ступінь білизни, пожовтіння тканини.

Мерсеризація – обробка натягнутої тканини концентрованим розчином NaOH з подальшим промиванням гарячою й холодною водою. Під час цієї операції підвищується міцність тканини на 20 %, забезпечується шовковистість, блиск, поліпшується гігроскопічність, зростає здатність зафарбуватись.

Ворсування – здійснюється на ворсувальних машинах з допомогою валиків, обтягнутих стрічкою з голками. Ворсуванню піддаються тканини з ворсом

(фланель, байка) з метою поліпшення їх теплозахисних властивостей. Дефекти ворсування: послаблення тканини, поганий начіс.

Фарбування – процес нанесення на тканину того чи іншого кольору за допомогою спеціальних препаратів-барвників.

Тканини пофарбовані в один колір називаються **гладко фарбованими**. Багатоколірні візерунки на текстильних виробах отримують як під час, так і після виготовлення тканини. Наприклад, у ткацтві використавши пряжу або нитку кількох кольорів, отримують багатоколірні візерунки, а готову тканину називають **пістрявотканною** (шотландка). Текстильні матеріали виготовлені з меланжевої пряжі (з різноколірних волокон), називають **меланжевими** (сукно). Поєднання в тканині гладко фарбованої та меланжевої пряжі дає можливість отримувати **меланжево-пістрявотканні** тканини (костюмне трико).

Вибивання – це процес нанесення на тканину кольорового візерунка. На бавовняні тканини малюнок наносять за допомогою вибивної машини.

Заклучна обробка бавовняних тканин передбачає апретування,, вирівнювання ширини тканини, прасування (каландрування).

Апретування – це просочення тканини спеціальними розчинами (апретами) для забезпечення їх формостійкості, пружності, еластичності, необхідної жорсткості, підвищення стійкості до зношування.

Вирівнювання тканини за шириною виконують після зволоження на ланцюгових або колісних машинах у разі наявності перекосів ниток піткання, внаслідок чого тканині забезпечується стандартна ширина.

Прасування (каландрування) – тканину пропускають між нагрітими до температури 170 С валами каландра, внаслідок чого тканина розгладжується, набуває блиску. Каландруванню піддаються майже всі бавовняні тканини крім вельвету та костюмних трико.

Спеціальні обробки бавовняних тканин: стійке тиснення, малозминальна обробка, протизсідальна обробка, водовідштовхувальна, водонепроникна, вогнетривка, антибактеріальна, проти гнилісна, брудотривка обробка.

Обробка лляних тканин

Послідовність і зміст операцій обробки лляних тканин подібні до обробки бавовняних тканин, проте мають свої особливості. Наприклад, волокна льону мають темніше природне забарвлення і містять більше домішок, ніж бавовняні тканини, тому операції виварювання і вибілювання можуть повторюватися кілька раз. Основні операції лляних тканин: стриження або обпалювання, розшліхтування, відварювання, вибілювання, фарбування та вибивання, заключна обробка,

Залежно від характеру обробки лляні тканини можуть бути: сурові, сурововиварені, вибілені, гладко фарбовані, пістряво тканні, вибивним візерунком.

Меланжеві лляні тканини виробляють з меланжевої пряжі, яка містить фарбовані синтетичні, штучні, штапельовані та сурові лляні волокна.

Обробка вовняних тканин

Залежно від виду пряжі вовняні тканини поділяються на гребінні (камвольні) та апаратні (суконні). Камвольні тканини тонші, легші ніж суконні, з лицьового боку мають чіткий візерунок переплетення. Суконним тканинам властива ворсистість. Обробка камвольних і суконних має свої особливості, хоч деякі операції є загальними.

Основні операції камвольних тканин: обпалювання, заварювання, валяння (для окремих тканин), промивання, мокре декатирування, карбонізація, фарбування, стриження, чищення, апретування, пресування, заключне декатирування.

Обробка суконних тканин передбачає: валяння, промивання, декатирування, карбонізацію, ворсування, фарбування, стриження і чищення, пресування, заключне декатирування.

Обпалювання – це процес, під час якого тканина проходить над полум'ям газових пальників, внаслідок чого згорають при поверхневій кінці волокон камвольних тканин.

Термофіксація – обробка тканини, які містять синтетичні волокна (капрон, нітрон, лавсан), закріплення їх будови і забезпечення зсідання. Ця операція запобігає подальшому збіганню готової тканини.

Промивання – проводять для всіх вовняних тканин з метою видалення жиру, залишків шліхти, забруднень.

Заварюванню підлягають тільки камвольні тканини, їх обробляють в натягнутому вигляді протягом 20 – 30 хв. Киплячою водою, потім з метою охолодження холодною водою, внаслідок цього відбувається зсідання і закріплення будови тканини.

Валяння підлягають усі суконні тканини та окремі камвольні. Перед валянням їх пропускають через мильно-содовий розчин. Валяння проходить у валяльних апаратах. При цьому суконні тканини збігаються по основі на 20%, по пітканню до 40%. Суконні тканини утворюють повсте подібний щільний застил. Після валяння тканини промивають.

Мокре декатирування – це обробка тканини паром та гарячою водою для забезпечення зсідання.

Карбонізація – це сукупність технологічних процесів очищення волокон вовни і готових вовняних виробів від целюлозних домішок.

Ворсування – це утворення ворсистої поверхні шляхом вичісування волокон із тканини за допомогою ворсувальної машини.

Фарбування вовняних тканин виконують кислотними, хромовими, металомісткими барвниками, а також кислотними антрохіноновими та прямими барвниками.

Стриження і чищення – виконують на наждачних машинах з метою очищення поверхні матеріалу від волокон, а також забезпечення рівномірної висоти ворсу.

Апретуванию підлягають камвольні, напіввовняні костюмні, платтяні тканини.

Пресування – відбувається на циліндричному пресі з метою ущільнення, вирівнювання тканини, забезпечення її блиску; призначене для тканин з

щільною будовою і гладкою поверхнею. Драпи, букле, тканини з рельєфною поверхнею пресуванню не підлягають.

Заключне декатирування – це обробка тканини гарячою парою під тиском для забезпечення її збігання, закріплення будови, усунення лас (блискучих ділянок, які виникають під час пресування).

Обробка шовкових тканин

Основні операції обробки тканин з натурального шовку: обпалювання, виварювання, вибілювання, фарбування або вибілювання, оживлення, апретування, вирівнювання тканини за шириною, сушіння, каландрування.

Оживлення – це обробка тканини з натурального шовку розчином оцтової кислоти для забезпечення блиску, яскравості забарвлення.

Спеціальні обробки тканини

Для отримання ворсових візерунків виконують **флокірування** – наклеюють на лицьову поверхню тканини короткі волокна

Для отримання **ажурних візерунків** на гладких і ворсових тканинах здійснюють витравлювання, тобто руйнування віскозних волокон кислотою через трафарет.

Щоб отримати візерунок під **золото чи срібло**, наносять і закріплюють спеціальний металевий порошок.

Ефект гофре виникає на капронових тканинах під дією розведеного розчину фенолу, який наносять на тканину за допомогою сітчастих шаблонів. Під час висушування концентрація фенолу збільшується і в місцях дії фенолу тканина стискається.

Лаке – це обробка під лакову шкіру, яка утворюється внаслідок обпалювання синтетичних тканин або нанесення плівки синтетичної смоли.

Обробка шіңц – обробляють тканину метазином, висушують і пропускають через електрокаландр. Після полірування полотно термофіксують, промивають, сушать. Сріблястий візерунок при цьому залишається в місцях нанесення метанину.

Ефект клоке – випуклий рельєфний візерунок. Який отримують на тканинах, виготовлених з ниток різного ступеня зсідання (віскозних і капронових, ацетатних і капронових). При ВТО штучні волокна збігаються, стягуючи безсідальні нитки іншої системи, які утворюють випуклий візерунок.

Вишивку виконують на спеціальних машинах, внаслідок чого на тканині різними способами вишивання створюють квіткові або геометричні візерунки.